

Konu: Ruhsal İnsan
Yazı: 34

Normal ve Anormal

Doç. Dr. Haluk Berkmen

Normal sözü dilimize Fransızcadan girmiştir. Anlamı "**Kurala uygun, alışlagelen, olağan ve aşırılığı olmayan**", demektir. Genellikle bir grubun üyelerini yönlendiren ve onları belli bir davranışa adeta zorlayan birtakım varsayım ve kabullere verilen sıfattır.

Toplumun bu tür ölçütlerini "toplum ahlâkı" altında toplamak ve genelde etik ile "normallik" arasında bağ kurmak da mümkündür. 18 ve 19. yüzyıllarda "akıl ve mantık" toplumlarda en önemli ölçüt haline gelince akıl ve mantığa uygun öneriler, yargılar ve davranışlar **normal** sayılmaya, akıl ve mantığa uygun olmayanlar ise **anormal** sayılmaya başlandı. Sanat alanında normal olan sanat eseri, günün kabul edilen sanat anlayışı içine alınıp alınamayacağı ile belirlendi. İndirgeyici, ayırmacı bakış açısı bir yandan bilim ve tekniğin gelişimine büyük katkılarda bulunurken diğer yandan sezgilere ket vurdu. Zira sezgiler ayırimsız bütünsel düşüncenin ürünüdürler.

Akıl ve mantığın büyük ölçüde normal olanı tanımladığı bir dönemde Fransız düşünürü **Henri Bergson** (1859-1941) bilimin ve tekniğin yardımıyla insan yaşamını yönlendirmenin yanlış olduğunu ve akıl ile mantık önemli olsa da **bilinç ve özgürlüğün** sadece ve sadece sezgi ile anlaşılabilceğini öne sürdü.

Bu noktada "bilinç" ve "özgürlük" kavramları üzerinde biraz duralım. Her var olanın bir bilinç düzeyi vardır. Hayvanların bilinci bitkilerden daha fazla, insanlarınki daha da fazladır. Hatta makineleri ve bilgisayarları bile bir miktar bilinçli yapmak mümkündür. Yaklaşınca açılan (fotosel ile çalışan) kapılar basit bir "etki-tepki" bilincine örnek olabilirler. Fakat bu tür bir bilinç en ilkel farkındalık düzeyidir. Belli bir etki geldiğinde, etkiye göre otomatik bir tepki oluşur (Bkz. **13** sayılı **En Alt Benlik Katı** başlıklı yazı).

Newton fiziğinin ikinci yasasına göre "**Her etkiye eşit ve ters yönde bir tepki oluşur**". Bu yasa doğadaki her var olanın **var olma yasası** olarak tanımlanabilir ve hem cansız hem de canlı varlıklar için geçerlidir. **İçgüdüler** bu yasanın canlılardaki belirtisidir. Cansız bir nesneyi yok etmeye çalışırsanız o size karşı direnecektir. Var olma yasasının cansızlardaki belirtisine **atalet** (harekete maddenin gösterdiği direnç) denmiştir, Maddenin ağırlığı onun etkiye karşı gösterdiği tepkidir.

Benzer şekilde insanları harekete geçirmek için ataletlerini kırmak, onlara belli bir miktar enerji vermek gerekir. Bu enerji genelde dıştan değil, içten gelen bir istek, bir coşkudur. Akıl

ve mantığın yönlendirdiği yaşam bir noktada kısıtlayıcı, coşkuya engel olucudur. Yaşam kavramsallaşır ve beş duyunun ilettiği duyusal gerçeklikle yetinmeye başlarsa anlamsızlaşır ve bunaltıcı olur. Bu durumu gören Bergson, felsefi yazılarında kavramsal bilgiye şiddetli bir eleştiri yöneltmiştir. Gerçeğin kavramlarla ifade edilemez ve söz ile açıklanamaz olduğunu söylemiş, gerçekliğin özüne ulaştırıcı bilgi türünün sezgiden geçtiğini söylemiştir. Bergson, gerçeği '**biricik**' olarak tanımlamakla her insanın kendi gerçekliği olduğunu, gerçeğin paylaşılması durumunda bu biricik olma özelliğini kaybettiğini ve şekil değiştirdiğini ima etmiştir. Bu bakımdan her insan için biricik olan gerçeğe akıl ve mantıkla değil, sezgilerle yaklaşmak gerektiğini savunmuştur.

Gerçeğin özüne ulaşmayı başarmış olanlar sözlere değil, davranışlara önem verirler ve sanat ile ilgilenirler. Çünkü sanat akıl ürünü olmayıp, sezgi ile gelişen bir disiplindir. Bu tür insanlar ileri benlik düzeyine ulaştıklarında çekici bir merkez oluştururlar. Genelde toplumda yalnızlaşırlar ve ortalama insanın gözünde **anormal** olarak görülürler. Anadolu'da köy köy gezip bilge sözler eden **abdal** (abd-eden), alçak gönüllü olan, maneviyata bağlı olan, dünya nimetlerine önem vermeyen kişilere "aptal" aklını kullanamayan insan denmiştir. Çünkü toplumun genel bakışı ve anlayışı ortalama insanı "normal", bilge kişiyi "anormal" olarak tanımlamıştır.

Bilge kişilerin davranışları ve düşünce şekilleri doğrusal ve belirgin değildir. Onlar doğal olanın karmaşık, dolaşık ve ortalama dışı olduğunu bilirler. Ortalama halk adamı, onların psikolojisini bozuk sansa da, aslında bu tür kişilerin psikolojisi hem normal hem de doğaldır. Çünkü doğada belirsizlik ve karmaşıklık (kaos) vardır. Eğer bu belirsizlik olmasa ne evrim ne de gelişim olabilirdi. Ne sanat ne de bilim olabilirdi. Her büyük sanat insanı veya bilim insanı bir miktar "anormal" bir kişilik sahibi olduğu genelde kabul edilir. Onların psikolojileri farklı, dünyaya bakışları ve olayları değerlendirmişleri farklıdır.

"Farklı psikoloji" derken olaylar karşısında gösterilen tepkiler, istek ve arzuların farklı oluşu ile farklı değer yargıları kast edilmektedir. Bu tür insanları toplum kolay kolay kabul etmez. İşte bu yüzden ki günümüzde ne "ermiş kişilere" ne de "velilere" rastlıyoruz. Doğrusal düşünce şekli insanları kısıtlamış, sezgilerini kilitlemiştir. Mekanik evren anlayışı anlamsızlığı da beraberinde getirmiş düşünceyi kısırlaştırmıştır.

Karmaşıklığı görebilmiş bilge kişiler her dönemde olmuştur. Fakat günümüzde karmaşıklığın esas olduğunu savunan pek az bilim insanı ve bilge kişi bulunuyor. Herkesin aynı şekilde düşünmesi ve davranması özellikle büyük "**uluslar arası**" şirketlerin işine gelir. Böylece bir ülkede üretilen mal tüm dünyada alıcı bulabilir. Ancak tüm "**doğrusallaştırma**" gayretleri karmaşıklığa engel olamamakta, yaratıcı özgür düşünce en beklenmedik anlarda ve yerlerde aniden belirebilmektedir. "Parçala, böl ve yönet" düşüncesi tüm gayretlere rağmen başarısız kalmaktadır.

Düşünce sistemimizde yeni bir yaklaşıma gerek vardır. Bütünsel bakabilmek için nesnelere tanımlamadan önce **tanımın tanımını** yapmamızda yarar vardır. Düşüncemizi şekillendiren ilkelere ve varsayımlara eğilip hazırcılığı terk etmemizde yarar vardır. Her yeni paradigma (düşünce şekli) tepki ile karşılaşır ve kritik noktaya ulaşılmadıkça ortaya çıkmaz. Fakat yeni paradigma bir kere kök salıp genelde kabul görünce "normal" olan da değişir. Yeni paradigmanın düşünce yapısı normal olmaya başlar.

Yeni paradigmada özne-nesne bütünlüğü ve ruh-beden bütünlüğü esas olacak, ayırmacı, indirgeyici, doğrusal düşünce şekli anormal kabul edilecektir. İçinde bulunduğumuz dönem bir değişim, dönüşüm dönemidir ve her yeni akım gibi yeni paradigmanın bir miktar tepki ile karşılaşması kaçınılmazdır.